

บทคัดย่อ

การวิจัยพัฒนาลวดลายและเทคนิคการตกแต่งเครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้าน บ้านสันจกปกเพื่อเพิ่มมูลค่า และการพึ่งพาตนเองในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและพัฒนาลวดลายให้เป็นอัตลักษณ์ ของเครื่องปั้นดินเผาบ้านสันจกปก พัฒนาเทคนิคการตกแต่งโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับชุมชน และเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้จากการวิจัยสู่ชุมชน

ผลจากการวิจัยพบว่า เนื้อดินท้องถิ่นบ้านสันจกปกที่ไม่บด หลังการเผาจะมีค่าความแกร่งเท่ากับ 15.61 kgf./cm และมีค่าความพรุนตัวร้อยละ 13.12 ส่วนเนื้อดินที่บด หลังการเผาจะมีค่าความแกร่งเท่ากับ 27.24 kgf./cm และมีค่าความพรุนตัวร้อยละ 10.81 ซึ่งจากผลการทดลองจะเห็นได้ว่าเนื้อดินที่ผ่านการบดมีความแกร่งที่มากกว่าเนื้อดินที่ไม่ผ่านการบด

ในการพัฒนาลวดลายเครื่องปั้นดินเผาบ้านสันจกปก ทั้งผู้วิจัย ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และชุมชนมีผลสรุปร่วมกันในการใช้ดอกคำใต้ ซึ่งเป็นดอกไม้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น และมีเอกลักษณ์เฉพาะตน มาพัฒนาเป็นลวดลายเฉพาะของเครื่องปั้นดินเผาบ้านสันจกปก เพื่อเป็นการเริ่มต้นในการสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์ของชุมชน มีการใช้เทคนิคเอนโกปดินสีมาใช้ในการตกแต่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งในการวิจัยนี้ ได้เอนโกปดินสีที่สามารถนำมาใช้กับเนื้อดินบ้านสันจกปกได้ดี จำนวน 4 สี โดยการเผาที่อุณหภูมิ 780 องศาเซลเซียส นอกจากนี้ยังใช้การตกแต่งด้วยเทคนิคเคลือบอุณหภูมิต่ำ ได้เคลือบสีที่สามารถนำมาใช้กับเนื้อดินสันจกปกได้ดี จำนวน 7 สี โดยการเผาที่อุณหภูมิ 780 องศาเซลเซียสเช่นกัน และเพื่อให้เครื่องปั้นดินเผาจากบ้านสันจกปกมีเอกลักษณ์เฉพาะ ที่แตกต่างจากแหล่งผลิตอื่น ๆ ในประเภทเดียวกัน ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบสัญลักษณ์สำหรับใช้ประทับลงบนชิ้นงาน เพื่อให้มีลักษณะที่แตกต่างจากเครื่องปั้นดินเผาจากแหล่งผลิตอื่น ๆ

ส่วนเทคนิคการขึ้นรูปด้วยแบบพิมพ์ เป็นการขึ้นรูปด้วยแบบพิมพ์โลหะ ทดแทนแบบพิมพ์ทางด้านเซรามิกที่ทำจากปูนปลาสเตอร์ เนื่องจากแบบพิมพ์โลหะ มีความแข็งแรง ทนทานและการสร้างแบบพิมพ์ไม่ยุ่งยากเท่าแบบพิมพ์ด้านเซรามิก พบว่า เนื้อดินสันจกปกสามารถใช้ในการขึ้นรูปได้เป็นอย่างดี เนื้อดินสามารถคงรูปได้ดี แข็งตัวเร็ว สามารถถอดออกจากแบบพิมพ์ได้เร็ว สามารถขึ้นรูปชิ้นงานได้รวดเร็ว ซึ่งการขึ้นรูปด้วยแบบพิมพ์อัด จะเหมาะสำหรับการผลิตชิ้นงานที่ไม่ใช้รูปทรงกลม ทำให้ผลิตภัณฑ์มีความหลากหลายมากขึ้นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของเครื่องปั้นดินเผาบ้านสันจกปก